

Frank Sára

joghallgató (PTE-ÁJK), az ÓNSZ Civilisztika Tagozatának tagozatvezetője

Az állattartás környezeti hatásainak szabályozása, különös tekintettel a bűzterhelés kapcsán felmerülő jogvitákra

I. Bevezető gondolatok

A környezetvédelem napjaink rendkívül fontos és egyik legtöbbet vitatott kérdése mind gazdasági és társadalmi, mind politikai szempontból, helyi és globális szinten egyaránt. Magyarország sem kivétel ez alól. A környezet romló állapota minden állampolgárt egyre közvetlenebb módon érint: az egészséges környezethez való alapjogon (és igényen) túl ipari és fogyasztóvédelmi szempontból is felmerül a személyes érintettség kérdése. Az állampolgárok környezettudatosságra történő felhívása több platformon is zajlik: többek között az iskolákban már a diákok is részesülnek környezetvédelmi oktatásban, emellett a nemzetközi és nemzeti „zöld” sajtó – a környezetvédelmi zszurnalisztika és publicisztika¹ – egyre többet foglalkozik a környezetvédelem kérdésével, ami hozzájárul az emberek figyelmének felkeltéséhez és a környezetvédelem iránti érdeklődés növeléséhez. Továbbá fontosnak tartom kiemelni a civil szervezetek (pl.: Greenpeace Magyarország Egyesület, Holocén Természetvédelmi Egyesület, Levegő Munkacsoport Országos Környezetvédő Egyesület) környezetvédelmet népszerűsítő tevékenységét is.

Tanulmányom kifejezetten a hazai haszonállattartás környezeti hatásaira összpontosít, a környezetvédelmi magánjog szemszögéből vizsgálva a kérdést. A téma aktualitását adja egyrészt az a tény, hogy Magyarországon a mezőgazdaság meghatározó ágazat, amelyen belül az állattartás szerepe – bár csökkenő tendenciát mutat –, kiemelkedő, környezeti hatásait tekintve is: a Központi Statisztikai Hivatal 2020-as adatai alapján a Magyarországon működő 234 ezer gazdaság² 25%-a állattartó gazdaság.³ A mezőgazdasági ágazat szolgáltatásokkal és másodlagos tevékenységekkel együttesen, folyó alapáron számított kibocsátási értéke 2973 milliárd forint volt, ebből az állattenyésztés 1026 milliárd forinttal részesedett.⁴ A vágóállat-termelés mértéke pedig 1,6 millió tonna volt.⁵ Másrészt 2025-ben hazánkban ismét megjelent a ragadós száj- és körömfájás betegség, amelynek következményei szintén indokolják a bűzhatásokat érintő jogi vizsgálatot.

¹ Julesz Máté: Civil kontroll a környezetvédelemben. Magyar Jog 2008/9. sz. 591. o.

² Központi Statisztikai Hivatal: Helyzetkép a mezőgazdaságról. 2020. (továbbiakban: Helyzetkép) 4. ábra. KSH. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mezo/2020/index.html> (2025. 04. 20.).

³ Helyzetkép 5. ábra.

⁴ Helyzetkép 12. ábra.

⁵ Helyzetkép 30. ábra.

II. A környezetvédelmi magánjog

A környezetvédelmi magánjog egy talán kevésbé ismert szabályozási részterület, ezért még tanulmányom elején szeretném tisztázni a fogalmát. A környezetvédelmi magánjog tulajdonképpen a környezetjognak egy speciális területe, csakúgy, mint a környezeti büntetőjog, környezetvédelmi közigazgatási jog vagy a környezetvédelmi alkotmányjog (amelyet alkotmányos környezetvédelemnek vagy környezeti alkotmányosságnak is nevezhetünk).⁶

A környezetvédelmi magánjog magyar jogrendbeli létjogosultságát igazolja, hogy fogalmát a *lex parsimoniae* (Ockham borotvája) mentén, már meglévő dogmatikai fogalmakból össze lehet állítani anélkül, hogy idegennek tűnő alkatrészeket kellene felhasználni.⁷

A környezetvédelmi magánjogot vizsgálhatjuk tágabb és szűkebb értelmezésben is. Tágabb értelemben környezetvédelmi magánjog minden, ami magánjog, és a környezettel kapcsolatos. Szűkebb értelmében pedig a környezetvédelmi magánjog a magántulajdonban lévő természeti értékekkel kapcsolatos vagyoni és személyi viszonyokat rendezi.⁸

II.1. A polgári jog és a környezetjog kapcsolata

A polgári jog és a környezetjog közötti kapcsolat meghatározásának egyik alapvető tétele (amely elméleti vita eredményeként általánosan elfogadottá is vált), hogy a környezetjog nem jogág, hanem jogterület, annak ellenére, hogy önálló célrendszerrel és alapelvekkel rendelkezik. A célok és alapelvek azonban nem a jogági besoroláshoz nyújtanak segítséget, hanem ahhoz, hogy megtaláljuk azokat a jogintézményeket, amelyek alkalmasak arra, hogy általuk az alapelvek tartalma testet öltson, e jogintézményeken keresztül életre keljen, és a célok is megvalósulhassanak.⁹ A polgári jog integrálja a környezetjogot, ami jól követhető a szomszédjogi és a szerződésen kívül okozott kártérítési felelősségi esetekben hozott döntéseken keresztül.¹⁰ Emellett a környezetjog jogfejlesztő hatással van a polgári jogra, legfőképpen a polgári jogi fogalomrendszer megújítását sürgeti.¹¹

A továbbiakban három szempontot vizsgálok: egyrészt, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) milyen mértékben tartalmaz konkrétan a környezettel, környezetvédelemmel kapcsolatos rendelkezéseket, másrészt, hogy a Ptk. egyes

⁶ Jakkel Barbara: Egy irány a globális környezeti válság megoldására. Jogtudományi Közlöny 2024/7-8. sz. 373. o.: „Az elmélet kiindulópontja az, hogy az 1970-es évektől kezdődően globális környezeti alkotmányosodási folyamat indult be, melynek részeként mára a világ legtöbb alkotmányába bekerültek a környezeti célokat megfogalmazó rendelkezések. A környezeti alkotmányossággal foglalkozó szakirodalom azt vizsgálja, hogy ez a folyamat mennyiben segíti elő a környezeti célok hatékonyabb érvényre juttatását.”

⁷ Julesz Máté: Az új Ptk. környezetvédelmi szempontból. Magyar Jog 2013/3. sz. 167. o.

⁸ Uo.

⁹ Pump Judit: A Polgári Törvénykönyv a környezetjogász szemével. In: Jogtudományi Monográfiák 13. (szerk. Schanda Balázs). Pázmány Press, Budapest 2019. 13. o.

¹⁰ Bándi Gyula: A környezetvédelem polgári jogi intézményei és a kapcsolódó joggyakorlat. In: Környezetvédelmi jogesetek és a szakértői tevékenység (szerk. Bándi Gyula). KJK- KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest 2001. 175. o.

¹¹ Bándi: i. m. 174. o.

szakaszai hogyan alkalmazhatók a környezet, természet védelmére,¹² harmadrészt pedig, hogy a gyakorlatban milyen mértékben érvényesíthetők környezetvédelmi magánjogi igények. Az első pontban célszerűnek tartom a Ptk. felépítését követni, tehát megállapításaim az említett részekben az egyes könyvek sorrendjét követik. A második és harmadik pontokban pedig a kutatást leszűkítem az állattartás (elsősorban a haszonállattartás) környezeti hatásai kapcsán felmerülő, magánjoggal kapcsolatos kérdésekre, amelyek *ex natura rei* a zavaró bűzhatásban nyilvánulnak meg a leggyakrabban.

II.2. A Ptk. környezetvédelemmel kapcsolatos rendelkezései

Mielőtt a hatályos Ptk. vizsgálatába kezdek, fontosnak tartom megjegyezni – és egyben, a törvény felépítése okán megfelelő kiindulópontnak is találom –, hogy már az új Ptk. hatályba lépése előtt kimondta a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény 2:77. §-a, hogy a személyhez fűződő jog megsértését jelenti a természet és az egészséges környezet védelmére vonatkozó jogszabályi rendelkezések megszegése, ha az a társadalom, annak csoportjai vagy a személyek életkörülményeinek romlásában kifejeződő sérelem bekövetkezését okozza.¹³ A hatályos Ptk. ezt a rendelkezést nem vette át. Azonban ne feledkezzünk meg arról, hogy Magyarország Alaptörvényének (továbbiakban: Alaptörvény) XXI. cikk (1) bekezdése rögzíti, hogy Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.¹⁴ Ennek kapcsán a BDT2011. 2548. I. a következőt tartalmazza: *„az egészséges környezethez való jog az Alkotmányban meghatározott alkotmányos alapjog, amely azonban egyúttal nem feltétlenül személyhez fűződő polgári alanyi jog. Ezen alkotmányos alapjog sajátosságai folytán mindazokat a feladatokat, amelyeket másutt alanyi jogok védelmével teljesít az állam, ebben a körben törvényi és szervezeti garanciák útján látja el.”*¹⁵ Felmerülhet a kérdés, hogy a Ptk. hiányosságaként értékelendő-e, hogy nem nevesíti a személyiségi jogok között az egészséges környezethez való jogot. A válasz természetesen nem egyértelmű, ugyanakkor inkább afelé hajlik, hogy egyelőre nem. Már a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény (továbbiakban: régi Ptk.) megalkotását megelőzően is sok remény fűződött ahhoz, hogy az említett jog a régi Ptk. 76. §-ra alapul majd, azonban a hozzá fűződő igények száma nem igazolta a várakozásokat.¹⁶ Valójában a társadalom értékrendjétől függ, hogy a személyiségi jogok körébe felvehetőnek, illetve odatartozónak tekinti-e a környezeti elemekben bekövetkező állapotromlás következményét, az értékrendet tükröző társadalmi toleranciaküszöb pedig nem állandó, hiszen számos tényező befolyásolja, többek között az adott közösség mindennapi élete, a természethez

¹² *Pump*: i. m. 13. o.

¹³ *Julesz*: Az új Ptk... 167. o.

¹⁴ Magyarország Alaptörvénye XXI. cikk (1): „Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.”

¹⁵ BDT2011. 2548. I.

¹⁶ *Bándi*: i. m. 176. o.

való viszonya, kultúrája alakítja ezt az igényt, s teheti állandóvá, vagy belenyugszik változásába, elfogadva a megélhetés módjának átalakulását.¹⁷ Véleményem szerint a magyar társadalom növekvő környezettudatossága következtében elképzelhető, hogy a jövőben az egészséges környezethez való jog bekerül a nevesített személyiségi jogok közé, azonban jelen esetben a társadalmi érzékenység e tekintetben még nem érte el azt a szintet, hogy a módosítás komolyan kilátásba helyezhető legyen.

A Ptk. tulajdonképpen egyetlen egyszer említi az emberi környezet veszélyeztetését, a veszélyes üzemi felelősség szabályozása kapcsán. A 6:535. § (2) bekezdése alapján a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint felel az is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.¹⁸ A Ptk.-hoz fűzött Nagykomentár részletezi, hogy a törvény a külön törvényekben szabályozott kárfelelősségi tényállások közül néhányat nem vett át, köztük a környezeti károkért való felelősség egyes specifikumait.¹⁹ Ennek oka egyrészt az, hogy ugyanezt az utaló szabályt tartalmazza a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 103. § (1) bekezdése és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 81. § (1) bekezdése, ami szükségtelen ismétlés, túlszabályozás és a jogbiztonság rovására megy, másrészt pedig, hogy a külön normák közjogi-közigazgatási elemekkel is szorosan vegyülnek, ezért nem vette át őket a Ptk.²⁰

II.3. A Ptk. rendelkezéseinek alkalmazása az állattartás környezeti hatásai kapcsán

Az állattartás környezeti hatásai kapcsán elsősorban a bűzhatás, levegőszennyezés merül fel, mint esetlegesen a környezetet károsító tényező. Ebből az következik, hogy a fent említett veszélyes üzemi felelősséget érintő jogviták helyett inkább szomszédjogi viták alakulnak ki a gyakorlatban, tehát annak ellenére, hogy a Ptk. 5:23. §-a nem tartalmaz kifejezetten környezetvédelemmel kapcsolatos elemet, sokszor alkalmazásra kerül a környezetterhelés – ezen belül az állattartással összefüggő levegőszennyezés – tekintetében.

A Ptk. 5:23. §-a alapján tehát a tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen a szomszédokat szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné.²¹ Állattartással kapcsolatos szomszédjogi vita esetén, bár a zavarást közvetlenül az állatok okozzák, az ellenük való fellépésre akkor van lehetőség,

¹⁷ *Pump*: i. m. 48. o.

¹⁸ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:535. § (2) bekezdés.: „A veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint felel az is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.”

¹⁹ *Lábady* Tamás – *Parlagi* Máttyás: Bevezetés a Ptk. Hatodik Könyv Negyedik Rész XXVII. Címéhez In: Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez. 1. Áttekintés (szerk. Gárdos Péter – Vékás Lajos) b) pont.

²⁰ *Lábady* – *Parlagi*: i. m. c) pont.

²¹ Ptk. 5:23. §: „A tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen a szomszédokat szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné.”

ha a zavaró hatás alakításában emberi magatartás is szerepet játszik például azzal, hogy ő maga az állatok tartója, vagy az ingatlanán az állatok azért jelennek meg, mert azt valamilyen magatartással előidéz, például eteti őket.²² Továbbá fontos azt is kiemelni, hogy a tulajdonos dolog használatát korlátozó magatartási normák egyfajta általános elvárhatósági mércének való megfelelést írnak elő kötelezettségként azzal, hogy a használatot a szomszédság (mint adott közösség) által elfogadott normákhoz igazítják.²³ Ez alapján felmerül a kérdés, hogy egy adott településen – jellemzően kisvárosban, községben vagy falun –, ahol jellemző a haszonállattartás, szükségtelen zavarásnak minősül-e az ezzel járó bűzhatás. A BH1982. 91. megállapítja, hogy: *„állattartás miatt indult birtokháborítási perben azt kell vizsgálni, hogy az adott környezet jellegére is tekintettel megvalósul-e olyan magatartás, amely az összes számba jövő érdekek figyelembevételével birtokháborító s környezetet sértő magatartásnak minősíthető. Ebből a szempontból jelentősége van annak is, ha a birtokháborítást panaszló fél olyan környezetbe ment lakni, amelyben – éppen a környezet jellegére figyelemmel – az állattartás nem tilos. Egyes személyek fokozott érzékenysége nem járhat azszal a következménnyel, hogy a szomszéd az államigazgatási hatóság által engedélyezett és ellenőrzött állattartói tevékenység megszüntetésére kényszerüljön.”*²⁴ Mindemellett viszont a BH1989. 148. alapján olyan környezetben, ahol az állattartás egyébként megengedett és megszokott sem lehet az olyan mértékű, hogy azzal a szomszédos ingatlan tulajdonosait szükségtelenül zavarja.²⁵

Összegezve tehát, amennyiben valaki állattartásból fakadó kellemetlen bűzhatás miatt kívánja kifejezetten a Ptk. alapján érvényesíteni a levegőszennyezéssel kapcsolatos igényét, akkor a megoldást elviekben a birtokvédelemre vonatkozó szabályozás jelentheti. A következő pontban azt vizsgálom, hogy a gyakorlatban e megoldás hatékonysága milyen mértékű, végül kitérek arra is, hogy milyen módon lenne növelhető a hatékonysági mérce.

²² *Pump*: i. m. 124. o.

²³ *Pump*: i. m. 125. o.

²⁴ BH1982. 91.

²⁵ BH1989. 148.: *„Olyan kertes, családi házakkal beépített környezetben, ahol az állattartás megengedett és szokásos a csirkenevelés önmagában nem kifogásolható. Az állattartás azonban nem lehet olyan mértékű, hogy azszal a szomszédos ingatlan tulajdonosait szükségtelenül zavarja.”*

II.4. Az állattartásból fakadó bűzterheléssel (levegőszennyezéssel) kapcsolatos jogviták gyakorlati megoldásának problémái

Az előző pontban már előrevetítettem, hogy a magánjog oldaláról az állattartásból fakadó, zavaró bűzszennyezés esetén a szomszédjogi igényérvényesítés lehet hatékony eszköz. A gyakorlat azonban mást mutat, ugyanis számos panaszos fordult az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalához (továbbiakban: AJBH) a lakóhelyük szomszédságában, belterületen történő haszonállattartásából származó zavaró hatás miatt.²⁶ Az alapvető jogok biztosának és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettesének AJB-254/2021. számú közös jelentése (továbbiakban: AJB-254/2021. számú közös jelentés)²⁷ rámutat a tényre, hogy a panaszokban jellemző elemet – a szaghatást, valamint a rovarok, esetlegesen rágszálók jelenlétét –, mint a szokásos életvitelt zavaró környezeti hatásokat csak a Ptk. 5:23. §-a alapján, azaz szomszédjogi sérelemként értékelik, de a jelentésben vizsgált ügyek közül csak egyben indult birtokvédelmi eljárás, mert az érintett lakosok inkább a hatósági eljárástól várják a problémák megoldását a peres út időigényessége miatt.²⁸ Azonban az AJBH megkeresésére az Agrárminisztérium kijelentette, hogy a lakóövezeti haszonállattartás zavaró hatásaival kapcsolatos „polgárok egymás közötti nézeteltérései” hatékonyan orvosolhatók a Ptk. szomszédjogi eljárása szerint.²⁹

A következő bekezdésekben röviden bemutatok néhány olyan esetet, amelyekben az állattartásból fakadó bűz okozta kellemetlenségek miatt kerestek az érintettek jogi megoldást.

A Komárom-Esztergom vármegyei Kisbéren több mint egy évtizede folyik harc a lakóövezettől mindössze 800 méterre elhelyezkedő sertéstelep és biogázüzem miatt. 119 lakos pertársaságot alakított és jogi útra terelte az ügyet, amelyben az alperes a Bakony Bio Zrt. volt. 2022. február 21-én az elsőfokú ítélet néhány felperes számára 500 ezer forintos sérelemdíjat állapított meg, míg a többség 300 ezer forintot kapott. Az ügy ezután eljutott másodfokra, ahonnan eljárási hibák miatt visszakerült elsőfokra, majd az újratárgyalt ügyben a fent említettel egyező tartalmú ítélet született. A lakosság vélekedése szerint a sérelemdíj összege alacsony, nem alkalmas arra, hogy technológiai fejlesztésre kényszerítse a céget, így a légszennyezés problémája fennmarad.³⁰

A Győr-Moson-Sopron vármegyei Kóny településen a Kóny-Pig Kft. által működtetett sertéstelepről áradó bűzhatás rendkívül zavaró tényező a lakosság számára. Magánszemélyként a

²⁶ AJB-254/2021. számú közös jelentés. 2. o.

²⁷ AJB-254/2021. számú közös jelentés. 5. o.

²⁸ AJB-254/2021. számú közös jelentés. 10. o.

²⁹ 4449-3/2021. ikt. sz. levél.

³⁰ *Farkas Dorka: Széllal szemben: Kisbér lakóinak küzdelme a környezetszennyezés ellen. Magyar Természetvédők Szövetség blog.*
https://mtvsz.blog.hu/2024/07/10/szellel_szemben_kisber_lakoinak_kuzdelme_a_kornyezetszennyezés_ellen
 (2025. 05. 05.).

település polgármestere és három lakos lépett fel peres úton a sertéstelep tulajdonosával szemben, de a helyszíni vizsgálatok során az illetékes kormányhivatal nem talált szabálytalanságokat a telep működését illetően. Végül 2023-ban a felperesek peren kívüli egyezséget kötöttek az alperessel, amelynek értelmében, ha a jövőben újabb szaghatás lépne fel, akkor a bíróság fog közbelépni. A megállapodás óta panaszra eddig nem került sor, de a feszült helyzet továbbra is fennáll a lakosság és az állattartó telep tulajdonosa között.³¹

Az AJB-258/2021. számú ügy alapján pedig dabasi lakosok fordultak petícióval az önkormányzat jegyzőjéhez a település belterületi részén sertéstartásból származó bűz és légyinvázió miatt, aki birtokvédelmi eljárás keretében kötelezte az állattartót a létszám csökkentésére.³² Eljárt továbbá a Pest Megyei Kormányhivatal Dabasi Járási Hivatal Népegészségügyi Osztálya, valamint az állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző hivatala, mely utóbbi a panaszost arról tájékoztatta, hogy *„az Ön által leírt sertéstelep állategészségügyi szakhatósági szempontból alapvetően a jogszabályoknak megfelelően működik. Az állattartót több műszaki fejlesztés elvégzésére köteleztem, de ez önmagában nem fogja befolyásolni az állattartással természetesen együtt járó szaghatást.”*³³

Véleményem szerint a fenti esetekből is látszik, hogy az állattartással járó bűzhatást a társadalom nehezen képes tolerálni, a magánjogi igényérvényesítés pedig nem vezet kielégítő megoldáshoz, ugyanis a fő probléma, a levegőszennyezés az ügyek többségében továbbra is fennáll. Bár az állattartás a kisebb településeken jellemző tevékenység, a népszerűsége manapság csökkenő tendenciát mutat, amely befolyásolja a lakossági tolerancia mértékét, ezért a jövőben egyre több, a fentiekhez hasonló jogvitára számíthatunk, amelyekre hatékonyabb megoldást kell találni.

III. Megoldási lehetőségek

A magánjogi szabályozás alacsony hatékonysága mellett felmerülhet a kérdés, hogy van-e egyéb út a viták rendezésére, a lakóközösség és az állattartók közötti konfliktusok megoldására. A birtokvédelem, illetve a szomszédjogi jogvita a meglévő, közigazgatási eszközök melletti, kiegészítő lehetőségként értelmezhető, ezért, ha közigazgatási úton megfelelő intézkedéssel lehetséges valamely jog- és érdeksérelem megszüntetése, a hatóságnak eljárását erre törekedve kell lefolytatnia.³⁴ Bár az egészséges környezethez való jog érvényesítésének eszközei nem kizárólagosan

³¹ Farkas Dorka: Az évek óta tartó küzdelem a kónyi lakosság és a sertéstelep között megoldódni látszik. Magyar Természetvédők Szövetsége blog.

https://mtvsz.blog.hu/2024/08/21/az_evek_ota_tarto_kuzdelem_a_konyi_lakossag_es_a_sertestelep_kozott_megoldodni_latszik (2025. 05. 05.).

³² AJB-254/2021. számú közös jelentés. 3. o.

³³ PE-041/1585-3/2014. sz. levél.

³⁴ Az alapvető jogok biztosának és a jövő nemzedékek védelmét ellátó helyettesének közös jelentése az AJB-204/2017. számú ügyben. 16. o.

a közigazgatási jog által szabályozott körbe tartoznak³⁵, az elsődleges megoldást mégis az önkormányzati rendeletalkotás és a hatósági eljárások körében kell keresni.

Az állattartás korábban az önkormányzati rendeletalkotás egyik leggyakoribb tárgyköre volt. Az önkormányzatok képviselő-testületei a településük sajátos viszonyait és a lakosság érdekeit, igényeit szem előtt tartva hozták meg önkormányzati rendeleteiket, amelyekben nem csak az övezeti besorolásokat rögzítették, de meghatározták a tartható haszonállatok darabszámát, és az egyedi, a település jellemzőit figyelembe vevő tartási körülményeket is.³⁶

Azonban megszületett a 2012. évi XVIII. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény módosításáról (továbbiakban: Módtv.), amely értelemszerűen az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Éltv.) módosítása. A Módtv. 5. § értelmében az önkormányzatoknak már nincs hatásköre az állattartás korlátozására.³⁷

A hatósági jogkörök is korlátozottak: a bűzterhelés tárgyában a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Kormányrendelet³⁸ (továbbiakban: Lvr.) tartalmazza jelenleg az egyetlen hatályos hatósági jogkört, mely szerint a bűzzel járó tevékenység esetén a BAT (*best available technology*: elérhető legjobb technológia) alkalmazására kerül sor, valamint a lakosság védelme érdekében ilyen, a bűzterhelést csökkentő vagy kizáró fejlesztésekre kötelezheti a hatóság a tevékenység gyakorlóját. Az előírt intézkedés ellenére fennmaradó terhelés esetén a járási környezetvédelmi hatóság a tevékenység korlátozásáról, illetve megszüntetéséről dönthet. Ha az intézkedés megalapozására mérő műszer nem áll a hatóság rendelkezésére, a tevékenység gyakorlóját lehet kötelezni a mérés megrendelésére, meglehetősen költséges eljárással.³⁹

Az AJB-254/2021. számú közös jelentés is kimondja, hogy ez a jogi környezet nem alkalmas az Éltv. 6. § (2) bekezdése szerinti emberi egészség, jólét védelmének elérésére és nem biztosít hatósági eljárásban következetesen és kellően érvényesíthető jogvédelmet az érintett környezet számára.⁴⁰ Az AJB-254/2021., AJB-257/2021. és AJB-258/2021. számú ügyekben az AJBH által megkeresett hatóságok válaszaiból is jól látszik, hogy a két probléma szorosan összefügg: az önkormányzatok nem rendelkeznek hatáskörrel az állattartás korlátozására, ezáltal a szaghatások

³⁵ Székely László: A magánszféra védelme az ombudsmani gyakorlatban. In: A személyiség és védelme az Alaptörvény VI. cikkelyének érvényesülése a magyar jogrendszeren belül (szerk. Görög Márta – Menyhárd Attila – Koltay András). ELTE Állam- és Jogtudományi Kar dékánja, Budapest 2017. 202. o.

³⁶ AJB-254/2021. számú közös jelentés. 4. o.

³⁷ 2012. évi XVIII. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről szóló 2008. évi XLVI. törvény módosításától 5. §: „Az Éltv. 6. § a következő (6) bekezdéssel egészül ki: „(6) Mezőgazdasági haszonállat tartása önkormányzati rendeletben nem korlátozható.”

³⁸ A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet 7. § 2)-3) bekezdés.: „A levegővédelmi követelmények az elérhető legjobb technika alapján állapíthatók meg. Amely légszennyező forrásnál az elérhető legjobb technikával nem biztosítható az egészségügyi határértékek betartása, az elérhető legjobb technikánál szigorúbb követelményeket kell meghatározni.”

³⁹ AJB-254/2021. számú közös jelentés. 14 -15. o.

⁴⁰ AJB-254/2021. számú közös jelentés. 15. o.

megszüntetését sem képesek megoldani,⁴¹ a hatóság által végzett mérések pedig nem a szagkoncentráció mérésére koncentráltak, hanem csupán érzékszervi, eseti mérések történtek, így a mérések eredményei nem megfelelőek.⁴²

Megoldást az AJBH javaslata jelenthet, amely így szól: „a jelentésben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszahívások orvoslása és jövőbeni bekövetkezésük lehetőségének megelőzése érdekében az az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (továbbiakban: Ajbt.) 31. § (1) bekezdése és 37. §-a alapján felkérjük az agrárminisztert, hogy vizsgálja meg a büzzzel járó tevékenységekre vonatkozó hatósági eljárásokat, ellenőrzési módszereket, és dolgozzon ki szakmai útmutatót a járási környezetvédelmi hatóságok számára a büzzzel való terbeltség objektív megállapítására; dolgozza ki az Éltv. 6. § (2) bekezdésében írt jólét – illetve kiterjesztve ezt immár a jóllét kérdéskörére – zavarásának fogalommeghatározását; vizsgálja meg az Éltv. 6. § (6) bekezdése szerinti korlátozási tilalom és az OTÉK⁴³ 36. § (5) bekezdésében, valamint a 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet 5. sz. melléklet III. fejezetében szabályozott helyi településrendezési eszközök viszonyát, és a joggyakorlat számára adjon értelmezést abban a kérdésben, hogy ha a haszonállat tartását helyi önkormányzat közvetlenül nem korlátozhatja, akkor milyen módon alkalmazhatja mégis a helyi építési szabályzat eszközeit.”⁴⁴

Végül, de nem utolsó sorban, nem feledkezhetünk meg a környezetjog egyik klasszikus elvéről, a prevencióról sem: az engedélyezési kötelezettség szigorításával is számos környezeti konfliktus megelőzhető lenne.⁴⁵ Ugyanis az államnak elsősorban olyan jogintézményeket kell alkalmaznia, amelyek a megelőzést, s nem az utólagos szankcionálást szolgálják, hiszen a visszafordíthatatlan károk utólagos retorziója nem tudja helyreállítani az eredeti állapotot.⁴⁶ Ezt a 28/1994. (V. 20.) AB határozat is megerősíti, amely szerint a környezethez való jog védelmének eszközei között a megelőzésnek elsőbbsége van, hiszen a visszafordíthatatlan károk utólagos szankcionálása nem tudja helyreállítani az eredeti állapotot.⁴⁷

Összegezve, a hatályos jogszabályok alapján sem a magánjogi, sem a közjogi út nem nyújt kellő segítséget az állattartásból eredő zavaró hatások által érintettek számára. Úgy gondolom, hogy az említett AJB-254/2021. számú közös jelentésben megfogalmazott javaslatok mellett a tanulmányban részletezett lehetséges magánjogi megoldások finomítása, illetve a környezetvédelmi

⁴¹ AJB-254/2021. számú közös jelentés. 4. o.

⁴² AJB-254/2021. számú közös jelentés. 11. o.

⁴³ 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről.

Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy e kormányrendelet helyett már a 280/2024. (IX. 30.) Korm. rendelet a településrendezési és építési követelmények alapszabályzatáról (TÉKA) a hatályos, azonban ez nem változtat a megoldási javaslat alkalmazhatóságán, a 36. § (5) bekezdésének a helyébe az 54. § (1) bekezdése lépett, ami szó szerint átvette a korábbi rendelkezést.

⁴⁴ AJB-254/2021. számú közös jelentés. 16. o.

⁴⁵ Székely: i. m. 202. o.

⁴⁶ Székely: i. m. 201. o.

⁴⁷ 28/1994. (V. 20.) AB határozat IV. 1.

magánjog fejlesztése is előrelépést jelentene a hatékonyabb együttműködés elősegítésében a lakosság és az állattartók között.

IV. Záró gondolatok

Amint a tanulmányból is kitűnik, az állattartásból származó bűzhatás számos jogi problémát vet fel, amelyek megoldásában szerepet kap a környezetvédelmi magánjog is. Egy gondolat erejéig – a jogi jellegtől eltérve, pusztán környezetvédelmi szemszögből – azonban kiemelném, hogy bár az állattartás számos kellemetlen, környezetszennyező hatással jár, a tanulmányban feldolgozott esetekben háztáji állattartásról, illetve kisebb mértékű üzemi állattartásról beszélhetünk, amelyek környezetszennyező hatása eltörpül a nagyüzemi állattartás, illetve ezzel összefüggésben az ipari mértékű húsfeldolgozás káros hatásai mellett. Az olyan személyek számára, akik húsfogyasztását a hús származása határozza meg, elengedhetetlen a helyi állattartás fennmaradása a biztonságos és fenntartható élelmiszerellátás érdekében.

Véleményem szerint az elsődleges cél továbbra is a környezetszennyezés csökkentése, amely alól a kisebb állattartó telepek sem kivételek, így a technológiai fejlesztés is kiemelkedő szerephez kell, hogy jusson a jövőben, kéz-a-kézben a környezetvédelmi szabályozás jogfejlesztő hatásával.